

*Лисодєд Олександр Володимирович,
доцент кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат
юридичних наук, доцент*

ЩОДО ОСТАННІХ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У вересні 2016 р. Верховною Радою України було прийнято три закони України, якими були внесені чергові зміни до КВК України. Це два закони України від 6 вересня 2016 р.: № 1487-VIII «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо вдосконалення порядку застосування до засуджених заходів заохочення і стягнення» [1] і № 1488-VIII «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо гуманізації порядку та умов виконання покарань» [2] та від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених» [3], останній з яких, на нашу думку, заслуговує найбільшій уваги.

Даним законом вносяться зміни та доповнення до КК України, КВК України, КПК України та окремих законів України, у першу чергу, для урегулювання питань, пов'язаних із впровадженням в Україні інституту пробації, а також окремих питань правового статусу засуджених, виконання окремих видів кримінальних покарань та, як стверджувалось свого часу у пояснювальній записці на стадії його розробки у якості законопроекту № 2490а [4], усунення розбіжностей, які виникли у зв'язку з прийняттям Закону України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів» [5].

Зокрема, тільки у КВК України Законом України від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII піддано змінам майже 60 статей, але окремі розбіжності як були, так і залишились, а крім цього з'явилися ще й нові. Зупинимось лише на деяких з них.

Так, наприклад, даним Законом України встановлюється нова система органів виконання покарань: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, його територіальні органи управління, уповноважені органи з питань пробації (ст.11 КВК України). Розширені і повноваження уповноваженого органу з питань пробації, який по суті замінив собою кримінально-виконавчі інспекції. Крім уже звичних повноважень кримінально-виконавчих інспекцій (виконання покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських та виправних робіт, здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, а також звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років) ці органи також повинні забезпечувати: реалізацію пробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням; проведення соціально-виховної роботи із засудженими, до яких застосовано пробацію; здійснення заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення; направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів у порядку ст.57 КВК України; здійснення інших визначених законодавством заходів, спрямованих на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень (ст.13 КВК України). У зв'язку з цим, відповідні зміни внесені у статті 30-35 КВК України стосовно виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, статті 36-37, 39-40 КВК України – стосовно виконання покарання у виді громадських робіт, статті 41-42, 44-46 КВК України – стосовно виконання виправних робіт, ст. 57 КВК України – стосовно виконання обмеження волі, статті 153-154, 156, 163-166 КВК України – щодо звільнення засуджених та здійснення контролю за їх поведінкою.

Проте, у Законі України від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII не було враховано те, що 2 червня 2016 р., тобто на три місяці раніше, був прийнятий Закон України № 1404-VIII «Про виконавче провадження», який в черговий раз вніс корективи у порядок виконання покарання у виді штрафу. На сьогодні чинною ст. 26 КВК України встановлюється, що засуджений зобов'язаний сплатити штраф у місячний строк після набрання вироком суду законної сили і повідомити про це кримінально-виконавчій інспекції за місцем проживання шляхом пред'явлення документа про сплату штрафу. У разі ж несплати засудженим штрафу у встановлений строк, суд за поданням кримінально-виконавчої інспекції розглядає питання про розстрочку виплати несплаченої суми штрафу або заміну несплаченої суми штрафу покаранням у виді громадських, виправних робіт або позбавлення волі відповідно до закону. Але ж кримінально-виконавчих інспекцій вже немає. Хто ж тоді повинен здійснювати контроль за виконанням штрафу?

Законом України від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII нарешті були зняті обмеження щодо витрачання засудженими до позбавлення волі грошових коштів. Встановлюється, що засуджені мають право придбавати за безготівковим розрахунком продукти харчування, одяг, взуття, білизну та

предмети першої потреби на гроші, зароблені в колоніях, одержані за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, без обмеження їх обсягу (ч.1 ст.108, ч.1 ст.143 КВК України). У зв'язку з цим, із ч.1 ст.130 КВК України виключений такий захід заохочення як дозвіл додатково витратити гроші для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби, а із статей 130-140, ч.2 ст.143, ч.6 ст.151 КВК України – право на додаткове витрачання грошей, яке надавалось тільки при сумлінній поведінці і ставлення до праці та ще й після відбуття певного строку покарання.

Але 6 вересня 2016 р. Законом України № 1487-VIII був змінений порядок застосування до засуджених до позбавлення волі заходів заохочення і стягнення. За цим законом ст.130 КВК України, яка встановлює заходи заохочення, викладена у новій редакції і серед заходів заохочення знову з'явився такий захід як дозвіл додатково витратити гроші для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби. При цьому, даний Закон України набирає чинності через шість місяців з дня його опублікування, тобто норма ліквідованого інституту нормованого витрачання грошей засудженими до позбавлення волі знову з'явиться у КВК України 7 квітня 2017 р.

Законом України від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII ст.116 КВК України було доповнено частиною шостою, згідно з якою засудженим, які перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, тривалі побачення не надаються. А знову днем раніше, Законом України від 6 вересня 2016 р. № 1488-VIII ст.116 КВК України теж було доповнено частиною шостою, згідно з якою за розголошення лікарської таємниці медичні працівники та інші особи установи виконання покарань, яким у зв'язку з виконанням професійних обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя засудженого до позбавлення волі, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законом. Тобто на сьогодні у ст.116 КВК України є дві частини шостих, з різницею у набранні чинності в один день, за якими розміщується ще й частина сьома.

В цілому ж зазначимо, що, незважаючи на всі позитивні моменти, Закон України від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII не усунув усіх заявлених розбіжностей з Законом України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII, а нові вересневі закони внесли ще й нові недоліки.

Тобто, знову потрібно чергове внесення змін до КВК України. Бажано було б, щоб комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, до предмету відання якого відносяться питання виконання кримінальних покарань та організація і діяльність органів та установ виконання покарань, та його підкомітет з питань діяльності Державної пенітенціарної служби, на засіданнях яких вищезгадані закони обговорювалися не один раз ще у якості законопроектів [6], більш виваженіше ставились до опрацювання законопроектів та направлення їх на розгляд Верховної Ради України.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо вдосконалення порядку застосування до засуджених заходів заохочення і стягнення : Закон України від 6 вересня 2016 р. № 1487-VIII // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 80. – Ст. 2663.

2. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо гуманізації порядку та умов виконання покарань : Закон України від 6 вересня 2016 р. № 1488-VIII // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 80. – Ст.2664.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених : Закон України від 7 вересня 2016 р. № 1492-VIII // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 80. – Ст. 2666.

4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56249 – Заголовок з екрана.

5. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів : Закон України від 8 квітня 2014 р. № 1186-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 37. – Ст. 980.

6. Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності розглянув низку законопроектів, спрямованих на гуманізацію ув'язнення та подальше реформування Державної пенітенціарної служби України. URL: http://komzakonpr.rada.gov.ua/news/main_news/73425.html – Заголовок з екрана.

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Кафедра пенітенціарної діяльності

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРАКТИКИ**

*матеріали круглого столу
(30 березня 2017 року)*

Київ 2017

УДК 343.8 (477) (083)

ББК Х628.4

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту кримінально-виконавчої служби
від 7 квітня 2017 року (протокол № 2)*

Актуальні питання кримінально-виконавчого законодавства та практики :
зб. матеріалів круглого столу (Київ, 30 березн. 2017 р.) / відп. ред.
В. А. Кирилюк. – К. : Ін-т крим.-викон. служби, 2017. – 127 с.

До збірника увійшли публікації, присвячені пошуку шляхів вирішення актуальних теоретичних та практичних проблем кримінально-виконавчого права та політики держави у сфері виконання покарань та пробації, обмін науковими здобутками та вироблення рекомендацій щодо вдосконалення кримінально-виконавчого законодавства та практики його застосування.

Матеріали подано в авторській редакції.

ББК Х628.4

- © Інститут кримінально-виконавчої служби, 2017
- © Колектив авторів, 2017